

Påvirker sosial kapital kommunale styringsprestasjoner?

Nyberg, T. E., Grøgaard, J. B. & Arntzen, A.

University College of Southeast Norway

Accepted version of article in
Tidsskrift for samfunnsforskning. 2016, 57 (4), 397-434.

This article has been accepted for publication and undergone full peer review but has not been through the copyediting, typesetting, pagination and proofreading process, which may lead to differences between this version and the Version of Record. Please cite this article as doi: [10.18261/issn.1504-291X-2016-04-03](https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2016-04-03)

This article is protected by copyright. All rights reserved.

Påvirker sosial kapital kommunale styringsprestasjoner?

Denne artikkelen har til hensikt å belyse om innbyggernes sosiale kapital påvirker den kommunale styringsprestasjonen i Norge. Når det tas hensyn til at kommuner har ulik tilgang på økonomiske ressurser, finnes det da empirisk støtte for at sosial kapital påvirker offentlige styringsprestasjoner på kommunalt nivå?

Når det gjelder hva som betegner god offentlig styring knytter Dahl (1977:2-3) dette til eksistensen av demokratiet: Folket velger politiske ledere gjennom frie valg, og det politiske systemet blir lydørt overfor innbyggerne sine. I et moderne demokrati knyttes god styring til blant annet uavhengige domstoler, fravær av korrupsjon og tilgang på effektive velferdstjenester. I tillegg må velferdstjenestene både være tjenesteintense og ha et bredt nedslagsfelt i befolkningen for å være effektive (Kjølsrød 2002, 2010). Muligheten for å tilfredsstille innbyggernes behov og forventninger påvirkes imidlertid av tilgangen på ressurser. Det er enklere å tilfredsstille behov hvis samfunnet er rikt på menneskelige og materielle ressurser enn hvis det er knapphet på disse godene. Dette gjelder selv om forventningene øker mer enn ressurstilgangen. Det er for eksempel mindre konfliktfylt å omfordele goder og byrder når økonomien vokser enn når den stagnerer (Freeman 1997).

En rekke studier argumenterer for at sivilsamfunnets karakter påvirker de offentlige styringsprestasjonene både innad i og mellom demokratiske, høyteknologiske samfunn (Bjørnskov 2009; Coffe & Geys 2005; Delhey & Newton 2005; Knack 2002; Putnam 1993, 2001a; Rice 2001). Demokratisk styresett og tilgang på økonomiske ressurser garanterer imidlertid ikke alene for en god offentlig styringsprestasjon. I følge Putnam (1993) har variasjon i innbyggernes sosiale nettverk, generelle tillit til hverandre og sosiale normer også betydning for kvaliteten på de offentlige tjenestene, og han knytter nettverk, tillit og normer til begrepet sosial kapital. I og med at variasjon i sosial kapital mellom individer kan ha samfunnsmessige konsekvenser, betraktes samfunnets nivå på den sosiale kapitalen som et

trekk ved alt fra lokale styresmakter til stater (Putnam 1993; Woolcock 2001). Putnams (1993) påstand om at sosial kapital har stor innflytelse på de offentlige styringsprestasjonene i det italienske demokratiet åpnet opp for flere lignende studier i andre land. For eksempel har Putnam (2001a), Knack (2002), Rice (2001) og Coffe og Geys (2005) senere påvist tilsvarende sammenhenger i studier av amerikanske stater og lokale styresmakter i Iowa og Belgia.

Styringsprestasjoner er i likhet med sosial kapital et vidt begrep, og flere studier bærer preg av at det er utfordringer knyttet til operasjonaliseringen av disse to begrepene. For eksempel antar Coffe og Geys (2005) at valgdeltakelse, lovbrudd og antall frivillige organisasjoner danner en underliggende dimensjon som kan representere sosial kapital, og at kommunale budsjettoverskudd kan representere styringsprestasjoner. Det er også usikkert i hvilken grad funn fra et land kan generaliseres til et annet. Putnam (1993) finner at sosial kapital påvirker styringsprestasjonen i Italia i større grad enn økonomiske forhold, mens øvrige studier i beste fall påviser marginale effekter av sosial kapital. Dermed kan det stilles spørsmål både ved begrepsvaliditeten og den eksterne validiteten i disse studiene (Skog 2004).

På bakgrunn av dette diskuter vi om innbyggernes sosiale kapital påvirker den kommunale styringsprestasjonen. Finnes det empirisk støtte for at sosial kapital påvirker offentlige styringsprestasjoner på kommunalt nivå i Norge? I tråd med Putnam, forstår vi sosial kapital som individers sosiale nettverk, sosiale tillit og sosiale normer. Denne artikkelen kan dermed relateres til økt politisk og akademisk oppmerksomhet rundt sosial kapital (f.eks. Gahr Støre 2009; Wollebæk & Bock Seggaard 2011b). Det er også interessant å fokusere på norske kommuner, fordi de skandinaviske landene anses å stå i en særstilling internasjonalt hva gjelder nivået på sosial kapital (Delhey & Newton 2005).

For å besvare forskningsspørsmålet fremmes én hovedhypotese og to underhypoteser. Hovedhypotesen påstår at sosial kapital har positiv effekt på den kommunale styringsprestasjonen, når vi tar hensyn til ressursituasjonen i kommunene. Den første underhypotesen påstår at de tre komponentene i sosial kapital - nettverk, tillit og normer - har ulik effekt på den kommunale styringsprestasjonen (alt annet likt). Den andre underhypotesen påstår at deltakelse i frivillige organisasjoner har en positiv effekt på den kommunale styringsprestasjonen (alt annet likt). Artikkelen åpner dermed opp for flere ulike operasjonaliseringer av sosial kapital, og den tar høyde for at ulike aspekter ved sosial kapital kan påvirke styringsprestasjonen ulikt.

To ulike datasett benyttes i operasjonaliseringen av begrepene styringsprestasjoner og sosial kapital. Styringsprestasjoner måles både med kommunale, kvantitative indikatorer og innbyggerundersøkelser. Sosial kapital måles med innbyggerundersøkelser og valgdeltakelse. Til sammen utføres det seks analyser ved hjelp av de statistiske verktøyene prinsipal-komponentanalyse, regresjonsanalyse og paneldatanalyse. Et forskningsdesign basert på multippel operasjonalisering er særlig godt egnet i tilfeller hvor det hersker tvil om operasjonaliseringen av begrepene (Hellevik 2002:188-193). Metodeopplegget vårt belyser dermed også utfordringer forskningsfeltet har når det gjelder begrepsvaliditet.

I det følgende gjøres det rede for begrepene offentlig styringsprestasjon og sosial kapital, den teoretiske sammenhengen mellom disse og relevante forskningsfunn. Deretter beskrives data og analyseresultatene. Avslutningsvis diskuteres forskningsspørsmålet i lys av resultatene.

Offentlige styringsprestasjoner

Offentlige styringsprestasjoner har å gjøre med hvordan man på politisk og byråkratisk nivå møter innbyggernes behov for tjenester og balanserer deres interesser. Fokuset her er på produksjonen av de kommunale velferdstjenestene, og det legges til grunn at befolkningen

ønsker best mulig tjenester ut fra ressursene som er til rådighet. Offentlig styringsprestasjon forstås som tjenestenes *effektivitet*; som forholdet mellom produksjonsverdi og ressursinnsats. Dette er et bredere begrep enn *produktivitet*, som refererer til forholdet mellom produksjonsmengde og ressursinnsats (Busch, Johnsen & Vanebo 2009:55).

Effektivitetsbegrepet tar hensyn til innbyggernes behov for ulike tjenester *og* mengden av disse tjenestene i forhold til ressursinnsatsen. For eksempel kan en kommune som overproduserer hjemmehjelpstjenester gjøre dette på en produktiv måte, men vil likevel kunne regnes som ineffektiv hvis produksjonen overgår det antatte eller uttrykte behovet. Dette samsvarer med Putnam (1993:63), som fremholder at gode styresmakter ikke bare tar hensyn til, men også effektivt responderer på innbyggernes krav og behov. Fokus på effektivitet fremfor produktivitet åpner også for at innbyggernes kvalitetsvurderinger er relevante når man måler styringsprestasjoner. Det er vanskelig å argumentere for at et tilbud er av god kvalitet dersom brukerne ikke er fornøyd (Boyne 2003:222).

Makt- og demokratiutredningen peker på at rettighetslovgivning fratrar kommunene makt og at ”knappe budsjetter” møtes med forsøk på økt effektivitet (NOU 2003:28). Grønlie (2004) hevder at velferdskommunen, som tidligere initierte mange av de nå universelle ordningene, er blitt en effektueringskommune underlagt statlige ambisjoner om likhet. Direktoratet for forvaltning og IKT fremmer lignende konklusjoner og påpeker hvor lite aksept det er i befolkningen for ulikhet i nivået på kommunale velferdstjenester (DIFI 2010). Etter makt- og demokratiutredningen svarer regjeringen at ”Norge er en enhetsstat, ikke en føderal stat” (St.meld. nr. 17 2004-2005:79). Denne praksisen kan observeres på kommunenivå: Andelen kommuner som bruker *benchmarking* økte fra 33 pst i 2008 til 67 pst i 2012 (Blåka, Tjerbo & Zeinar 2012). Med benchmarking menes at kommunen på ett eller flere områder sammenligner sine resultater med andre kommuner og/eller egne tidligere resultater. Det er dermed flere mekanismer i spill som trolig leder til et sterkere fokus på

effektivitet og et likere tjenestetilbud i kommunene. I tråd med dette antar vi at norske kommuner streber mot mer effektivitet og likhet i de kommunale tjenestene, uavhengig av hvem som styrer (politiske preferanser).

Operasjonaliseringen av styringsprestasjoner baseres både på et objektivt og subjektivt perspektiv. I det objektive perspektivet benyttes datasett som måler tjenestenes effektivitet basert på kommunenes egne driftsrapporter sett i forhold til det antatte behovet, basert på sosioøkonomiske variasjoner hos innbyggerne. I det subjektive perspektivet legges innbyggernes egen evaluering av tjenestene til grunn.

Sosial kapital

Sosial kapital relateres til individers sosiale nettverk, sosiale tillit og sosiale normer (Putnam 2001a:19). Nettverk inngår som et strukturelt element, mens tillit og normer inngår som kognitive elementer.

Sosiale nettverk forstås i denne sammenheng som mengden av og hva slags type relasjon et individ har til andre. Type relasjon kan deles inn i sterke og svake bånd. Et individ kan ha sterke relasjoner til andre ved at begge parter har en eller flere felles tredjeparter (Easley & Kleinberg 2010). Ved svake bånd finner relasjonen sted uten en felles tredjepart. Det kan argumenteres for at de sterke båndene i større grad legger til rette for kollektiv handling (Krackhart 1992), mens de svake båndene i større grad muliggjør utveksling og tilgang til ny informasjon (Granovetter 1973).

Tillit foreligger i situasjoner hvor tillitsgiveren risikerer et tap ved tillitsbrudd (Gulbrandsen 2000:79). En utviser dermed tillit med den antakelsen at dette kan lede til en gevinst, selv om det motsatte kan bli tilfelle. Det kan skilles mellom spesifikk og sosial tillit (Gulbrandsen 2000:74-78; Putnam 1993:170-171). Ved spesifikk tillit utvises tillit til motparten basert på kunnskap om nettopp denne personen. Ved sosial tillit utvises tillit til en

ukjent motpart basert på normer for gjengjeldelse i samfunnet. Studier av sosial kapital har vært spesielt interessert i den sosiale tilliten mellom mennesker.

For Elster (1989:116) dreier normer seg om handlinger som kanskje er irrasjonelle fra et individuelt ståsted, men som ved etterlevelse er bedre for alle, som for eksempel ved stemmegiving. I samfunnsvitenskapen diskuteres hvordan sosiale normer oppstår og opprettholdes. Det er imidlertid enighet om at normer er knyttet til medlemskap i en sosial gruppe og at normer både internaliseres av gruppens medlemmer og er underlagt (ytre) sanksjoner. Sosiale normer antas å "smøre" sosialt liv og kan fremstå på flere måter, for eksempel som forventninger om at egen atferd gjengjeldes i fremtiden, som punktlighet eller som sjenerøsitet, for eksempel det å gi til veldedighet (Portes 1998:7; Putnam 1993:171-172).

Det er særlig to sterke teoretiske argumenter for at konseptene sosiale nettverk, tillit og normer kan ses i sammenheng og således gi sosial kapital en egenverdi. Det første går på at de tre konseptene er relatert til hverandre. En forutsetning for å utvise spesifikk tillit er at det ligger en tidligere relasjon til grunn, mens det for å utvise sosial tillit må ligge til grunn en samfunnsmessig norm om gjengjeldelse. Slike normer kan være dannet ved tidligere relasjonelle erfaringer, men det kan også være at man via nettverk reduserer sannsynligheten for tillitsbrudd ved sanksjonsmekanismer (Coleman 1988). Wollebæk og Bock Seggaard (2011a:30) argumenterer for at det er "begrenset hva man oppnår som tillitsfullt menneske uten nettverk (...), at nettverk kan generere og konsolidere, men også ødelegge, tillit og at tillit kan generere og konsolidere nettverk". Den teoretiske sammenhengen mellom begrepene hviler dermed på en gjensidig avhengighet. For å utvise tillit basert på spesifikk kunnskap eller normer er det behov for sosiale relasjoner. Samtidig kan sosiale relasjoner bidra til både å generere, opprettholde og redusere tillit og normer (Putnam 1993:167).

Den empiriske sammenhengen mellom elementene er imidlertid omdiskutert. Putnam (2001a:291) finner at komponentene i sin indeks for sosial kapital er tilstrekkelig korrelerte til

å danne en underliggende dimensjon. I Norge er det påvist sammenhenger mellom spesifikk og sosial tillit, men den empiriske sammenhengen mellom sosiale nettverk og tillit er betydelig svakere (Wollebæk & Bock Seggaard 2011a:33-36). Undersøkelser tyder på at de som hyppigst inngår i relasjoner som er knyttet til nettverkets sterke bånd, sjeldnere er enige i påstanden om at folk flest er til å stole på (Wollebæk & Bock Seggaard 2011a:35-36). En kan derfor ikke a priori forutsette at det er en empirisk sammenheng mellom de ulike elementene i sosial kapital.

Den andre årsaken til at sosial kapital-konseptet anses som fruktbart, er at samhandling som aktiverer de tre konseptene gir et potensial for akkumulasjon av ressurser, derav sosial *kapital*. For Bourdieu (1986) er den sosiale verden akkumulert historie, hvor sosial kapital er noe som kan akkumuleres og konverteres til andre former for kapital. Aktørene i et nettverk har dermed et "kredittbevis" som kan brukes til å utløse ulike kapitalressurser i gruppen, enten de er av økonomisk eller kulturell karakter. Putnam (1993:177-181) anser høy eller lav sosial kapital som selvforsterkende sosiale ekvilibria. For eksempel vil mistilliten øke i samfunn hvor normer for gjengjeldelse er svake og visa versa. Når sosial kapital på denne måten knyttes til andre typer kapital, bringes usikkerhet inn i økonomiske og sosiale transaksjoner, og dette perspektivet kan dermed anses både som en kilde til kritikk av og som et supplement til teorier om rasjonelle valg (Bourdieu 1986:54-55; Portes 1998).

Teorien om sosial kapital deles gjerne inn i tre hovedretninger, representert ved Bourdieu, Coleman og Putnam (se f.eks. Portes 1998; Schuller, Baron & Field 2000). De tre forstår i hovedsak sosial kapital som en kollektiv ressurs bestående av en eller flere av elementene nevnt over. Videre åpner de alle opp for at sosial kapital kan ha samfunnsmessige konsekvenser. Bourdieu og Coleman har imidlertid sitt fokus på den sosiale kapitalens betydning for grupper eller individer, mens Putnam har fokus på betydningen for

samfunnsnivået (se f.eks. Aakvaag 2008:148; Bourdieu 1986; Coleman 1988; Coleman 1990:305; Hansen & Engelstad 2010; Wall, Ferazzi & Schryer 1998:307-308). Følgelig er det retningen Putnam representerer som er mest relevant for denne artikkelen.

Putnam (1993:165-167) påstår at samspillet mellom tillit, nettverk og normer bidrar til å spre tillit og opprettholde normer. Sosial kapital reduserer dermed transaksjonskostnader, noe som resulterer i økt økonomisk effektivitet. I samfunn med høy sosial kapital kan man derfor forvente at individer samarbeider mer enn hva spillteori, med sine suboptimale resultater, skulle tilsi. Ifølge Putnam kan sosial kapital være med på å forklare hvorfor formelt sett like institusjoner, med lik ressursinngang, har variasjoner i utfall.

Putnam erkjenner imidlertid at sosial kapital også kan ha negative konsekvenser og knytter dette til ulike kvalitative aspekter ved sosiale nettverk (Putnam 2001a:22-24). Det skilles mellom brobygging (bridging) og klikkdannelse (bonding). Brobygging har en inkluderende form, mens klikkdannelse preges av eksklusivitet og identitetsbygging i en homogen gruppe, slik Bourdieu også tilnærmer seg sosial kapital. Putnam antyder at de brobyggende nettverkene er bedre egnet til å bringe samfunn fremover, siden de blant annet muliggjør utveksling av ny informasjon og følgelig reduserer transaksjonskostnader. I slike nettverk blir aktørene mer åpne for innspill fra andre gjennom de svake relasjoner eller ”bånd” (Granovetter 1973). Denne holdningen kan imidlertid også bidra til å ekspandere de sterke forbindelsene i nettverket (Easley & Kleinberg 2010). Derfor bør det ikke settes likhetstegn mellom brobygging og svake bånd og mellom klikkdannelse og sterke bånd, siden de sterke båndene kan være en forutsetning for at aktørene klarer å håndtere en krise eller endring (Gladwell 2010; Krackhart 1992). Denne kompleksiteten gjør at det kan være vanskelig å operasjonalisere skillet mellom brobygging og klikkdannelse (Putnam 2001a:22-24).

Et annet gjennomgående tema hos Putnam er frivillige organisasjoners betydning for sosial kapital. Det legges vekt på at nettverk bestående av likemenn – horisontale nettverk – er en arena for læring av, danning av og opprettholdelse av normer så lenge disse innehar en brobyggende karakter (Putnam 1993:173-175). En kan stille spørsmål ved om aktiv, i motsetning til inaktiv organisasjonsdeltakelse er en kilde til tillit (Wollebæk & Selle 2007), og Putnam har senere argumentert for at uformelle horisontale nettverk er vel så viktig som de mer formelle nettverkene (Putnam 2001b:118). Deltakelse i frivillige organisasjoner står imidlertid sentralt i Putnams arbeider.

Det kan ikke tas for gitt at de ulike elementene i sosial kapital – nettverk, tillit og normer - samvarierer og at de påvirker styringsprestasjonen på samme måte. I operasjonaliseringen av sosial kapital skiller vi ut de ulike bestanddelene ved hjelp av spørreundersøkelser som har empiriske indikatorer på disse elementene. Samtidig benyttes enkeltvariabler som er brukt i andre studier som indikatorer på sosial kapital for å gi et mer komplett bilde av de empiriske sammenhengene. Disse forslagene til operasjonalisering av sosial kapital omtales i avsnittet om tidligere funn.

Forholdet mellom sosial kapital og offentlige styringsprestasjoner

Det er vår oppfatning at Putnam og andre aktører innen feltet i større grad burde ha sannsynliggjort hvilke mekanismer som ligger til grunn for at sosial kapital påvirker offentlige styringsprestasjoner (Elster 1989). Boix og Posner (1998) oppsummerer og utbroderer imidlertid to mekanismer som er relevante for problemstillingen her. For det første, påstås det at politisk og byråkratisk ledelse vil søke å tilfredsstille engasjerte innbyggere. Der deltakelsen i interesseorganisasjoner og interessen i det politiske og kommunale liv er lav vil særinteresser få større gjennomslag, mens høy deltakelse kan tenkes å være mer positivt for å fremme de brede samfunnsinteressene. En kan derfor forvente et mer effektivt tjenestetilbud ved bredere deltakelse i organisasjoner. Til grunn for en slik mekanisme ligger at deltakelse i

organisasjoner innehar både et informasjons- og artikulasjonsaspekt for innbyggerne, særlig for de som deltar. Her inngår også Putnams ideer om at møter med likesinnede bidrar til bedre forståelse for andres situasjon og behov (Putnam 1993:173-175).

Rokkan (1987:211) peker imidlertid på en valg-territoriell kanal som kan kompensere for manglende organisasjonsdeltagelse. Den kommunale ledelsen må også ta hensyn til velgere som ikke er medlemmer eller som ikke deltar aktivt i interesseorganisasjoner, men som fremmer sine interesser ved valg. Her kan det tenkes en form for informasjonsutveksling som ikke finner sted innenfor rammen av for eksempel en interesseorganisasjon, men som fortsatt forutsetter informerte og engasjerte innbyggere. En kan altså argumentere for at det ikke nødvendigvis er organisasjonsdeltakelse i seg selv, men snarere informasjonsutveksling og engasjement som kan bidra til å fremme brede samfunnsinteresser. Dette kan igjen hvile på graden av sosial kapital i samfunnet; spesielt i hvor stor grad de sosiale nettverkene muliggjør informasjonsflyt.

For det andre, peker Boix og Posner (1998) på at høy sosial kapital kan gjøre utføring og håndheving av tjenester og vedtak enklere for kommunen. I samfunn hvor den enkelte innbygger har tillit til andre innbyggere og styresmakter vil incentivet for å være gratispassasjer reduseres. Man kan også forvente at innbyggerne vil samarbeide med myndighetene i større grad, ved at de ikke oppfatter at egeninteressen står i motsetning til felleskapets interesser. Dermed reduseres kompleksitet i beslutningssystemet som frigjør ressurser, og det man tjener inn på denne reduserte kompleksiteten kan benyttes til tjenesteproduksjon.

I tillegg vil vi trekke inn to andre mulige mekanismer. For det tredje, kan det tenkes at representanter for kommunen inngår i innbyggernes sosiale nettverk og at ulike mekanismer både hva gjelder tillit- og sanksjoner aktiveres. Dersom det i pleie- og omsorgstjenestene dannes en gjensidig tillit til både brukere og pårørende, kan dette på ulike måter redusere

transaksjonskostnader. Et høyt generelt nivå på sosial kapital i et samfunn kan fremme dannelse av slike gunstige relasjoner.

For det fjerde, vil vi påpeke at organisasjonsdeltakelse ikke nødvendigvis kun omhandler informasjonsdeling og artikulering av interesser overfor offentlige myndigheter. Organisasjoner kan også være et supplement til velferdstjenestene (Solbjør, Johansen & Hestvik Kleiven 2012). Organisasjoners betydning for den lokale tjenesteeffektiviteten kan på denne måten være av mer økonomisk avlastende karakter, som for eksempel en flyktningeguide eller besøksvenn. Det er dermed ulike mekanismer som kan forklare en eventuell sammenheng mellom organisasjonsdeltakelse og offentlig styringsprestasjon.

Selv om tilnærmingen i denne artikkelen er fra et mikro- til makroperspektiv, kan det fra et makroperspektiv tenkes at universelle velferdsinstitusjoner forsterker sosial kapital (Rothstein 2001; Rothstein & Uslaner 2005), og at interesseorganisasjoner er en indirekte kilde til sosial kapital (Strømsnes & Wollebæk 2010:166). Rothstein og Uslaner (2005:59) påstår at en av årsakene til en slik effekt er at likebehandlingsprinsippet i universelle velferdsstater skaper og forsterker likebehandlingsnormer i samfunnet. Trolig virker de kausale mekanismene i begge retninger, ved at høy sosial kapital og et velfungerende demokrati blir hverandres forutsetninger (Wollebæk & Selle 2005:228). Vi tolker Putnam (1993:177-181) dithen at han åpner for et slikt perspektiv med sin tese om sosiale ekvilibria. Et samfunn preget av høy sosial kapital vil akkumulere mer sosial kapital fordi normen er samarbeid. For Putnam vil også institusjoner være del av dette ekvilibriet. Denne mulige gjensidige kausaliteten er imidlertid i liten grad behandlet empirisk i studier av sosial kapital og offentlige styringsprestasjoner.

Tidligere forskningsfunn

Sammenhengen mellom offentlige styringsprestasjoner og sosial kapital er studert både på nasjonalt og regionalt nivå. Ofte er både styringsprestasjoner og sosial kapital operasjonalisert på ulike måter. Under gjengis noen utvalgte studier og fremgangsmåter.

En klassiker innen feltet, Almond og Verba (1965:213, 223, 240) studerer hvordan holdninger og sosiale nettverk er relatert til politiske systemer på makronivå i fem ulike land. Studien viser at det i godt utviklede demokratier er større grad av sosial tillit og at flere er aktive i frivillige organisasjoner. Sosial tillit påvirker politisk tillit og villighet til å samarbeide med andre. I tillegg hevdes det at vi fremover vil oppleve en kulturell spredning av verdier, der blant annet et rasjonelt byråkrati og teknologi inntar, ødelegger og transformerer kulturen. Relevansen av disse påstandene diskuteres nærmere i diskusjonsdelen.

Putnam (1993) spør hvorfor de nordlige regionene i Italia utvikler seg hurtigere enn de sørlige, etter at regionene ble mer autonome på 1970-tallet. Studien finner en sterk sammenheng mellom en sosial kapital-indeks bestående av antall frivillige organisasjoner, andel avislesere og valgdeltakelse i hver region og regionale styringsprestasjoner, målt med en indeks bestående av blant annet barnehagedekning, offentlig servicenivå og bruken av boligpolitiske virkemidler (Putnam 1993:98). Ifølge Putnam mister økonomiske faktorer sin statistiske betydning (signifikans) når disse variablene inkluderes i modellen. På dette punktet skiller Putnam sine funn seg fra andre studier, som viser at sosial kapital i beste fall er et supplement til den økonomiske ressursinnsatsen. Dette kan tyde på at konteksten har stor betydning for i hvor stor grad sosial kapital påvirker styringsprestasjonen. En videre kvalitativ undersøkelse av sivilsamfunnene i nord og sør viser følgelig store kontraster (Putnam 1993:99-115). Mens innbyggernes kontakt med politikere i nord preges av politiske diskusjoner, kjennetegnes kontakten i sør av klientelisme. I nord er de mer tilfreds med livet, mens de i sør føler seg utnyttet, fremmedgjort og maktesløs. Innbyggerne i nord engasjerer

seg i frivillighet, leser aviser og har tro på det politiske systemet, mens politikk i sør er overlatt til korruperte politikere. Putnam trekker paralleller til Banfields (1958) sosiologiske studie av en mindre italiensk by der innbyggerne var preget av såkalt "amoralisk familisme". I et slikt samfunn knyttes ikke lojalitet ut over de nære blodsband. Her er det liten tillit både til det politiske system og til medborgerne, med den konsekvens at oppgaver som fordrer samarbeid, forblir uløste. Ulike ekvilibria av gode og onde selvforsterkende sirkler blir dermed en viktig forklaringsfaktor på utviklingen i Nord- og Sør-Italia. Putnam (2001a) trekker lignende konklusjoner når han senere benytter en tilsvarende metodikk for å teste forholdet mellom sosial kapital og ulike samfunnsfenomener i amerikanske stater.

Delhey og Newton (2005) finner i en studie av seksti land en signifikant sammenheng mellom sosial tillit og styringsprestasjon. Sosial tillit er operasjonalisert med spørsmålet "In general, do you think most people can be trusted, or can't you be too careful?" De operasjonaliserte styringsprestasjoner med en indeks som blant annet inkluderte rettssystemets forfatning, tjenesteeffektivitet og politisk stabilitet. Studien viser at sammenhengen mellom styringsprestasjoner og sosial tillit består etter kontroll for det Delhey betegner som nordisk eksepsjonalisme, altså at sosial tillit måles til å være høyere i Norden enn andre steder.

Coffe og Geys (2005) finner en signifikant sammenheng mellom sosial kapital og styringsprestasjoner i belgiske kommuner. Her er førstnevnte operasjonalisert ved antall frivillige organisasjoner, lovbrudd og valgdeltakelse, mens sistnevnte er operasjonalisert ved kommunale budsjettoverskudd.

Knack (2002) og Rice (2001) finner signifikante sammenhenger mellom sosial kapital og styringsprestasjoner i henholdsvis amerikanske stater og kommuner i Iowa, hvor de i studiene skiller mellom de strukturelle og kognitive elementene i sosial kapital. Begge finner signifikante sammenhenger med tillit og normer, men ikke med sosiale nettverk. Knack

bruker både objektive og subjektive mål på styringsprestasjon, mens Rice aggregerer subjektive mål for hver kommune.

I en studie av mer enn hundre land stiller Bjørnskov (2009) spørsmål om, og i tilfelle hvordan, sosial tillit leder til bedre styringsprestasjon; ved at (1) innbyggerne artikulere sine krav på en bedre måte, eller (2) ved tillit innad i byråkratiet. Sosial tillit operasjonaliseres med det samme spørsmålet som hos Delhey og Newton (2005). Styringsprestasjon operasjonaliseres med en indeks som inkluderer rettssystemets forfatning, korrupsjon og graden av demokrati. Bjørnskov finner en signifikant sammenheng mellom sosial tillit og styringsprestasjon, samt indikasjoner på at innbyggernes artikulering av krav er viktigere enn tillit innenfor byråkratiske organisasjoner. I lignende studier av lokale styresmakter i England, Tyskland og USA trekker både Tavits (2006) og Andrews (2010) konklusjoner som sammenfaller med Bjørnskov (2009).

Rothstein og Uslaner (2005) argumenterer for at sosial tillit stammer fra økonomisk likhet og like muligheter i form av en universell velferdsstat. Ifølge denne metastudien er en årsak til en slik mekanisme at behovsprøvde programmer skaper mer klasse- og etniske konflikter, og dermed reduserer sosial tillit. Studien finner slike sammenhenger, men de finner ingen sammenheng mellom styringseffektivitet og tillit.

I Norge finnes ikke tilsvarende studier om sammenhengen mellom sosial kapital og styringsprestasjoner. I en annen sammenheng har Borge, Falch og Tovmo (2008) funnet at valgdeltakelse påvirker styringsprestasjonen i norske kommuner. Valgdeltakelse er ofte brukt i sosial kapital-indekser. De fant også en sterk sammenheng mellom kommunale inntekter og styringsprestasjon. Dette er i tråd med de fleste studier som tar hensyn til ulikhet i økonomiske ressurser.

Studiene som er beskrevet her viser både hvor viktig det er å ta hensyn til ulike dimensjoner av sosial kapital og styringsprestasjoner, og at det ikke kan forventes visse

sammenhenger a priori. Desto mer betydningsfullt blir det å finne ut hvorvidt sosial kapital påvirker styringsprestasjonen på lokalt nivå i den norske konteksten.

Forskningsspørsmål og hypoteser

For å besvare forskningsspørsmålet om sosial kapital påvirker den kommunale styringsprestasjonen i Norge, fremmes én hovedhypotese med to underhypoteser på bakgrunn av teoriene og tidligere forskningsfunn presentert over (jf. Tabell 1).

Hovedhypotesen påstår at sosial kapital har positiv effekt på den kommunale styringsprestasjonen, når vi tar hensyn til ressursituasjonen i kommunene. Det antas at elementene i sosial kapital påvirker styringsprestasjonen likt og følgelig at mer generelle indikatorer kan benyttes i operasjonaliseringen (Coffe & Geys 2005; Putnam 1993:165-167; 2001a:291). På tross av sterke teoretiske argumenter for at dette er tilfelle, er den empiriske sammenhengen svakere (Wollebæk & Bock Seggaard 2011a:35-36) og studier har vist at elementene i sosial kapital kan påvirke styringsprestasjonen ulikt (Knack 2002; Rice 2001). Den første underhypotesen påstår følgelig at nettverk, tillit og normer har ulik effekt på den kommunale styringsprestasjonen. Den andre underhypotesen påstår at deltakelse i frivillige organisasjoner har en positiv effekt på den kommunale styringsprestasjonen. Dette forholdet behandles spesifikt fordi Putnam (1993:173-175) anser organisasjonslivet som en viktig arena for dannelse og forsterking av sosial kapital, og fordi organisasjonsdeltakelse utgjør flere av de spesifikke mekanismene som kan forklare sammenhengen mellom sosial kapital og offentlige styringsprestasjoner (Boix & Posner 1998; Solbjør et al. 2012).

Tabell 1: Forskningsspørsmål og hypoteser oppsummert

Påvirker innbyggernes sosiale kapital den kommunale styringsprestasjonen?

-
H1	Sosial kapital har en positiv effekt på styringsprestasjonen, når vi tar hensyn til kommunale ressursforskjeller.
H1.1	Sosiale nettverk, tillit og normer har hver for seg ulik effekt på styringsprestasjonen (alt annet likt).
H1.2	Deltakelse i frivillige organisasjoner har en positiv effekt på styringsprestasjonen (alt annet likt).

Datagrunnlag og metode

I dette avsnittet redegjøres det for datasett, metode og variabler som benyttes i den empiriske analysen av sammenhengen mellom sosial kapital og kommunale styringsprestasjoner. Vi diskuterer operasjonaliseringen av sosial kapital, kommunale styringsprestasjoner og kontrollvariabler som inngår i analysen. Styringsprestasjoner operasjonaliseres på to måter, objektivt med utgangspunkt i *Produksjonsindeksen* for kommunene, subjektivt ved hjelp av *Innbyggerundersøkelsene*. Sosial kapital operasjonaliseres også på to måter, objektivt som *valgdeltagelse*, subjektivt ved hjelp av intervjuundersøkelsen *Livsløp, Generasjon og Kjønn* (Vedleggstabell 1).

Produksjonsindeksen for kommunene (Borge & Tovmo 2009) vil, når den ses i sammenheng med kontrollvariabler som indikerer kommunenes økonomiske ressurser, indikere tjenesteeffektivitet, altså forholdet mellom produksjonsverdi og ressursinnsats.¹ Indeksen består i utgangspunktet av syv delindekser, hvor det på bakgrunn av ulik kommunal resultat- og styringsinformasjon og sosioøkonomiske indikatorer beregnes i hvor stor grad kommunen leverer tjenester sett i forhold til innbyggernes antatte behov. De syv delindeksene vektes på budsjettandel og danner en samleindikator for hver kommune. Dermed blir produksjonsindeksen (samleindikatoren) i begrenset grad påvirket av ulike politiske prioriteringer. Dette er en fordel ved sammenligning av tjenesteeffektiviteten på tvers av kommuner. Kommuner kan ha samme effektivitet selv om de prioriterer ulikt (Borge et al. 2008:476).

Innbyggerundersøkelsene er gjennomført blant et kjønns- og aldersstratifisert utvalg av befolkningen på om lag 30.000 personer.² På en syvpunktsskala er innbyggerne spurt hvor fornøyd de er med kvaliteten på kommunens tjenester. Ved å aggregere gjennomsnittet av svarene opp til kommunenivå med 20 respondenter per kommune som nedre grense, gir

innbyggerundersøkelsene fra 2009 og 2012 en subjektiv tjenestenivåindikator for henholdsvis 142 og 109 kommuner.³ Innbyggerundersøkelsene indikerer tjenesteeffektivitet sett fra befolkningens ståsted. Det er ikke uten betenkeligheter at vi benytter innbyggerundersøkelsen på denne måten. Eksempelvis kan det innvendes at noen respondenter trolig evaluerer forhold som de vet lite om (Hovden 2004:6). Brukertilfredshet er heller ikke nødvendigvis det samme som tjenestekvalitet, fordi det offentlige også forvalter bestemmelser som begrenser innbyggers frihet (Storvik 2004:125). På tross av dette er det vanskelig å argumentere for at tjenestekvalitet kan vurderes uavhengig av brukernes oppfatninger. Dette momentet bør være med for å gi et komparativt bilde av tjenestenes kvalitet.

Den subjektive operasjonalisering av sosial kapital tar utgangspunkt i datasettet *Livsløp, Generasjon og Kjønn* (LOGG) og inneholder spørsmål om sosialt nettverk, tillit og normer.⁴ Datasettet inneholder også et spørsmål om organisasjonsdeltakelse. Her skiller det imidlertid ikke mellom aktivt og passivt medlemskap. Respondentene ble koblet til registerdata om bosted. Ti respondenter per kommune ble satt som nedre grense for å muliggjøre analyse av aggregerte individdata for omtrent 150 kommuner. Om lag hundre av kommunene fikk da 20 eller flere respondenter.⁵ For å avdekke om ulike aspekter av sosial kapital påvirker styringsprestasjonen ulikt, ble elleve variabler (jf. Vedleggstabell 2) forenklet ved hjelp av prinsipalkomponentanalyse med ortogonal (varimax) rotasjon.⁶

Analysen viser at fire komponenter forklarer 59 pst. av variansen i datasettet (Tabell 2). Variabler som er relatert til personlige, tette nettverk, som kan betraktes som det Putnam kaller ”bonding” (klikkdannelse), lader høyt på den første komponenten. På den andre komponenten lader variablene for naboskap høyt sammen med deltakelse i frivillighet. Tredje komponent kjennetegnes av frivillig arbeid og hjelpsomhet utover egen familie, altså nettverk av mer brobyggende karakter (”bridging”), mens fjerde komponent handler om sosial tillit og normer.

Tabell 2: Ortogonal prinsippkomponentanalyse (varimax) av elleve variabler fra datasettet LOGG.

	Komponenter med benevning			
	1. Nettverk (bonding)	2. Nettverk (naboskap)	3. Nettverk (brobygging)	4. Sosial tillit og normer
Antall å regne med hvis personlige problemer	0,797			
Mange å støtte seg til hvis har problemer	0,776			
Antall å regne med hvis behov for praktisk hjelp	0,729			
Mange jeg kan stole fullt og helt på	0,690			
Snakker med naboer		0,895		
Naboer du kan låne ting av		0,873		
Hjelper andre utenom nær familie			0,802	
Får besøk eller besøker andre			0,656	
Frivillig arbeid for forening/ organisasjon		(0,315)	0,484	
Folk har ulike holdninger og verdier her				0,758
Kan stole på folk				0,701
Eigenverdi	2,62	1,67	1,18	0,99
Kumulativ forklaringskraft (%)	23,85	39,03	49,82	58,87
N	15 156			

Komponenter med ladning høyere enn 0,3 er gjengitt.

Analyseresultatet bekrefter til en viss grad skillet mellom strukturell (sosiale nettverk) og kognitiv (tillit og normer) sosial kapital. De tre første komponentene kan relateres til samkvem i ulike grupperinger; henholdsvis nære venner og familie, naboer, og møter med bekjente i form av besøk eller organisasjonsliv. Den tredje komponenten (brobygging) kan i større grad være et uttrykk for et samfunnsengasjement enn de to foregående, da det dreier seg om relasjoner til andre enn naboer og familie (tettere nettverk). De tre komponentene angir tydelig tre forskjellige typer sosiale nettverk. Den fjerde komponenten omhandler mer generelle verdier og holdninger. Samlet sett gir de fire komponentene inntrykk av at det er en underliggende sammensatt dimensjon som kan relateres til begrepet sosial kapital. I tillegg til de fire komponentene ble analysen gjennomført med de direkte aggregerte svarene på spørsmålet om tillit (kan stole på folk) og frivillig arbeid. Dette ble gjort fordi spørsmålene er like som de andre studier har benyttet i operasjonaliseringer av sosial kapital.

Den andre, objektive operasjonaliseringen av sosial kapital er valgdeltakelse. Valgdeltakelse benyttes i mange studier i mangel av andre data. Valgdeltakelse kan uttrykke

politisk interesse, politiske ressurser og normer, eller effekter som følger av dynamikken mellom den korporative og valg-territorielle kanal (Rokkan 1987). Valgdeltakelse korrelerer imidlertid i begrenset grad med de andre sosial kapital-variablene, og det er forskjell mellom lokal- og stortingsvalg (Vedleggstabell 3). Det synes derfor som om valgdeltakelse i beste fall er en svak latent variabel for sosial kapital. Validitetsspørsmålet blir drøftet ytterligere i diskusjonsdelen.

De fire datasettene legger grunnlaget for seks ulike analyser av forholdet mellom styringsprestasjon og sosial kapital relatert til hypotesene (jf. Tabell 1 og Vedleggstabell 4). Datasett på individnivå aggregeres til kommunenivå ved bruk av gjennomsnittet. Deretter gjennomføres fem multiple regresjonsanalyser med ulike operasjonaliseringer av styringsprestasjon og sosial kapital. Den sjette analysen anvender paneldataanalyse fordi begge datasettene – produksjonsindeksen og valgdeltakelse – foreligger for flere år. En styrke ved den sistnevnte analysen er at data foreligger for nær samtlige kommuner, mens antallet observasjoner i LOGG og innbyggerundersøkelsen begrenser antall observasjoner til mindre enn halvparten av kommunene. Selv om alle utvalgene inneholder vidt forskjellige kommuner i ulike landsdeler på grunn av den sammensatte norske kommunestrukturen, så vil små kommuner være underrepresentert i de minste utvalgene.

For å isolere eventuelle effekter av sosial kapital benyttet vi flere kontrollvariabler (Tabell 3 og Vedleggstabell 5). De tre første kontrollvariablene viser til den enkelte kommunes tilgjengelige ressurser, og er viktige for å kunne måle tjenesteeffektivitet når de ses i sammenheng med de to uavhengige variablene for styringsprestasjoner. *Kommunenes korrigerte inntekter* publiseres sammen med produksjonsindeksen. Dette er et estimat på avstanden mellom den enkelte kommunes faktiske inntekter og de midler kommunen trenger for å produsere tjenester tilsvarende den norske gjennomsnittskommunen. På grunn av forskjeller i blant annet lokale skatteinntekter og distriktstilskudd varierer de korrigerte

inntektene mellom kommunene. Antakelig er dette den viktigste enkeltfaktoren som forklarer styringsprestasjonen (Borge et al. 2008). Videre benyttes *arbeidsgiveravgiftsnivået* i kommunen og *netto driftsresultat*, fordi variablene indikerer andelen av driftsinntektene som benyttes til tjenesteproduksjonen (Borge & Sunnevåg 2006:49). Herfindahl-Hirschman-indeksen for politiske partier blir inkludert for å avdekke om det er kvaliteter ved det politiske miljøet som påvirker styringsprestasjonen. En høyere verdi på denne indeksen innebærer at den politiske makten er mindre fragmentert, det vil si at den er fordelt over færre partier (Borge et al. 2008:484). I Borge et al. (2008:488) er dette den mest konsistente variabelen av politisk karakter som påvirker produksjonsindeksen.

Tabell 3: Kontrollvariabler

	Benevning
<i>Økonomiske/ politiske ressurser</i>	Korrigert inntekt
	Arbeidsgiveravgift
	Netto driftsresultat
	Herfindahl-Hirschman indeks
<i>Sosio-økon. / kommune- strukturelle</i>	Innbyggertall
	Andel kvinner
	Tettsteder
	Pendlere
	Innflytting
	Utflytting
	Sentralitet
	Alder
	Ginikoeffisient
	Utdanning vgs.
	Utdanning høyere
	Sysselsetting
Innvandrere	

Videre inkluderer vi flere andre sosioøkonomiske og kommunestrukturelle kontrollvariabler som antas å kunne påvirke den sosiale kapitalen blant en kommunes innbyggere. Disse kontrollvariablene bidrar ikke direkte til å besvare forskningsspørsmålet, men de gir verdifull informasjon om operasjonaliseringen av sosial kapital. Det er eksempelvis vist at både gjennomsnittlig utdanning og inntekt er tydelig relatert til innbyggernes sosiale tillit (Wollebæk 2011:65-70). Følgelig forventer vi at sosial kapitalvariablenes signifikans reduseres når slike kontrollvariabler introduseres i analysen.

Analyse og resultat

For å besvare forskningsspørsmålet om sosial kapital påvirker kommunale styringsprestasjoner og teste de de fremsatte hypotesene (jf. Tabell 1), ble det gjennomført seks analyser (jf. Vedleggstabell 4). Første analyse benytter produksjonsindeksen som avhengig variabel for styringsprestasjon, og de aggregerte dataene fra LOGG som uavhengig variabel for sosial kapital når de to underhypotesene testes. Første underhypotese påstår at sosiale nettverk, tillit og normer hver for seg har ulik effekt på styringsprestasjonen. Andre underhypotese påstår at deltakelse i frivillige organisasjoner har en positiv effekt på styringsprestasjonen. Modell 1 i Tabell 4 legger komponentene fra prinsipalkomponentanalysen av LOGG-datasettet til grunn. Modell 2 benytter spørsmålene om tillit og frivillig arbeid. De to analysene er gjennomført stegvis. I første steg inkluderes sosial kapitalvariablene. I andre steg inkluderes kommunens korrigerte inntekter; den antatt viktigste økonomiske variabelen som påvirker styringsprestasjonen. I tredje steg inkluderes arbeidsgiveravgift, netto driftsresultat og Herfindahl-Hirschman-indeksen. I dette steget er de antatt viktigste kontrollvariablene inkludert, og følgelig kjennetegnes dette steget generelt ved å ha en god forklaringskraft. I fjerde steg inkluderes kommunestrukturelle og sosioøkonomiske variabler som antas å ha en effekt på sosial kapital.

Tabell 4: Analyse nr 1. Lineære regresjoner med objektiv styringsprestasjon som avhengig variabel. Standardiserte koeffisienter med t-verdi i parentes.

--- sett inn vedlagte tabell omtrent her --

Det første steget i Modell 1 viser at komponenten for naboskap har en signifikant påvirkning på styringsprestasjonen. Effekten består når flere relevante kontrollvariabler introduseres i steg 2 og steg 3. De andre komponentene er derimot ikke signifikante. Komponentene for sosial tillit og normer kan være rammet av en ”suppressoreffekt” siden den blir svakt signifikant i steg 3 (Skog 2004:275). Dermed kan det være bakenforliggende forhold knyttet til for eksempel arbeidsgiveravgift og geografi som forsterker betydningen av

denne komponenten. Som forventet viser steg 2 og steg 3 i Modell 1 at korrigert inntekt har en positiv effekt på styringsprestasjonen, mens arbeidsgiveravgift og netto driftsresultat har en negativ effekt. Dette skyldes at høyere arbeidsgiveravgift og driftsresultat resulterer i mindre ressurser som kan brukes direkte til drift i kommunen. Modellen etterlater liten tvil om at korrigert inntekt er den viktigste forklaringsfaktoren for styringsprestasjonen. I det siste steget mister komponenten for naboskap effekten når ulike kommunestrukturelle og sosioøkonomiske kontrollvariabler introduseres. Dette er i tråd med antakelsen om at flere av disse variablene påvirker sosial kapital. Oppsummert er det bare komponenten for naboskap som viser seg å ha en signifikant, positiv innvirkning på den kommunale styringsprestasjonen (ceteris paribus).

I det første steget i Modell 2, er deltakelse i frivillig arbeid, i motsetning til sosial tillit, signifikant. I likhet med Modell 1 forblir frivillig arbeid signifikant til og med steg 3. Modellen følger for øvrig de samme mønstre som foregående modell. Graden av frivillig arbeid har positiv effekt på styringsprestasjonen, mens sosial tillit ikke har effekt.

De neste analysene (nr. 2-5, se Vedleggstabell 4) gjennomføres på samme måte, men der er den subjektive styringsprestasjonen avhengig variabel. Ingen av sosial kapital-variablene gir signifikante utslag. På tross av liten forklaringskraft i de ulike modellene, er variabelen for korrigerte inntekter signifikant. Dette understreker igjen betydningen av økonomiske ressurser for styringsprestasjonen. Resultatene gjengis ikke her.

I den siste analysen benyttes igjen den objektive styringsprestasjonen som avhengig variabel, men nå er sosial kapital operasjonalisert med valgdeltakelse. Her søkes svar på hovedhypotesen: om sosial kapital har en positiv effekt på styringsprestasjonen? I Tabell 5 gjengis tre modeller med data fra 2006 til 2012. Valgdeltakelse i den første modellen er operasjonalisert med valgresultatet fra det samme eller siste tilgjengelige år, uansett om dette er lokal- eller stortingsvalg. I den andre modellen legges valgdeltakelsen fra det siste

lokalvalget til grunn, enten for det samme eller siste tilgjengelige år. I den siste modellen legges likedan det siste stortingsvalget til grunn. I det første steget er valgdeltakelse, sammen med økonomiske og politiske kontrollvariabler, inkludert i analysen. I det andre steget er øvrige kontrollvariabler som i en preliminær analyse var signifikante på 10 prosent-nivå, inkludert.⁷

Tabell 5: Analyse nr. 6. Paneldatanalyse med objektiv styringsprestasjon som avhengig variabel. Estimerte koeffisienter med t-verdier i parentes.

Modell Steg	1. Siste valg		2. Siste lokalvalg		3. Siste stortingsvalg	
	1	2	1	2	1	2
Valgdeltakelse	0,00 (0,21)		0,20*** (5,21)	0,15*** (3,99)	0,07 (0,73)	
<i>Økonomiske/ politiske ressurser</i>						
Korrigert inntekt	0,20*** (16,94)	0,19*** (17,36)	0,20*** (16,72)	0,20*** (17,98)	0,20*** (16,87)	0,19*** (16,14)
Arbeidsgiveravgift	-0,98*** (-13,79)	-0,71*** (-8,17)	-0,94*** (-13,41)	-0,78*** (-11,31)	-1,01*** (-12,73)	-0,69*** (-7,81)
Netto driftsresultat	-0,05*** (-3,07)	-0,05*** (-3,02)	-0,14*** (-5,52)	-0,14*** (-5,52)	-0,05*** (-2,98)	-0,04** (-2,40)
Herfindahl-Hirschman	5,01** (2,47)		5,98** (2,34)		4,98** (2,48)	
<i>Sosio-økon. / kommunestrukturelle</i>						
Utflytting		0,03*** (2,62)		0,04*** (3,56)		0,04** (3,34)
Ginikoeffisient		-14,77*** (-2,82)		-12,47** (-2,38)		-16,67* (-1,91)
Sentralitet		-0,49 (-1,58)				-0,69** (-2,13)
Alder		0,76*** (8,09)		0,75*** (8,18)		0,67*** (6,70)
Kvinner andel		-0,54** (-2,53)				-0,44** (-2,01)
Andel tettsteder						-0,01* (-1,65)
AIC	16056	16048	13953	13900	16036	14696
N	2926		2508		2905	
Ca. antall kommuner	418		418		415	
År for variabler / valg	06-12 / 05, 07, 09, 11		07-12 / 07, 11		2006-12 / 05, 09	

Signifikanssannsynlighet *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,01

Resultatene indikerer at deltagelse i lokalvalg og stortingsvalg har ulik effekt på styringsprestasjonen.⁸ Det er kun ved lokalvalg at valgdeltakelsen gir signifikant utslag. For øvrig viser det første steget i modellene, i samsvar med de forutgående analysene, at de

økonomiske variablene har den største effekten på styringsprestasjonene. Herfindahl-Hirschman-indeksen indikerer at kommuner med et mindre fragmentert politisk miljø har en bedre styringsprestasjon. Dette er i tråd med funnene i Borge et al. (2008).

I steg 2 i Modell 2 forblir valgdeltakelse signifikant, selv når de ulike kommunestrukturelle og sosioøkonomiske kontrollvariablene inkluderes. Det kan indikere at valgdeltakelse ikke er en god operasjonalisering av sosial kapital. Det kan også bemerkes at Herfindahl-Hirschman indeksen blir ikke-signifikant, at alder slår ut positivt, og at kvinneandel slår ut negativt i noen av modellene. Dette kan tyde på at styringsprestasjonen også påvirkes av visse geografiske og demografiske forhold som ikke reflekteres i de korrigerede inntektene og den differensierte arbeidsgiveravgiften. Oppsummert viser det seg at valgdeltakelsen forblir signifikant ved lokalvalg, etter at det er kontrollert for kommunestrukturelle og sosioøkonomiske variabler. Disse resultatene viser at det er nødvendig å diskutere om valgdeltakelse er et relevant mål på sosial kapital.

Oppsummering og diskusjon

Påvirker sosial kapital blant kommuners innbyggere den kommunale styringsprestasjonen? For å besvare spørsmålet er to konkrete underhypoteser og en hovedhypotese testet.

Den første underhypotesen påstår at sosiale nettverk, tillit og normer hver for seg har ulik effekt på styringsprestasjonen. For å teste denne ble prinsipalkomponentanalyse benyttet på et omfattende datasett (LOGG), og det ble konstruert fire nye variabler. Disse ble testet mot den subjektive og objektive kommunale styringsprestasjonen. De fire komponentene indikerer nettverk av mer sluttet karakter (bonding); naboskap; nettverk av mer brobyggende karakter (bridging); sosial tillit og normer. Det var kun naboskap som påvirket den kommunale styringsprestasjonen positivt, og kun mot den objektive styringsprestasjonen (produksjonsindeksen). Naboskap kan i mindre grad relateres til teorien om sosial kapital enn

de to andre nettverkskomponentene. Dermed kan hypotesen oppfattes som avkreftet. Det er sannsynligvis andre faktorer som ikke er direkte relatert til sosial kapital, som ligger til grunn for en slik sammenheng, eksempelvis geografi, befolkning og bebyggelse. Det er for eksempel en negativ korrelasjon mellom innbyggertall, sentralitet og andelen som bor i tettsteder og skåren på naboskapsindikatoren.

Den andre underhypotesen påstår at deltakelse i frivillige organisasjoner har en positiv effekt på styringsprestasjonen. Antakelsene som underbygger hypotesen er mange; blant annet at man gjennom frivillig arbeid har lært seg å sette samfunnets interesser opp mot individuelle interesser, at man ved deltakelse i frivilligheten er bedre informert om kommunale forhold, eller at man gjennom frivillighet avlaster og utfyller det kommunale tjenestetilbudet. Komponenten for brobygging, som inneholder slike variabler, er ikke signifikant. Det er derimot det direkte spørsmålet om deltakelse i frivilligheten når objektiv styringsprestasjon er avhengig variabel (Modell 2, Tabell 4). Bortsett fra valgdeltakelse er dette det tydeligste signalet i denne analysen på at et konkret aspekt forbundet med sosial kapital påvirker den kommunale styringsprestasjonen.

Hovedhypotesen påstår at sosial kapital har en positiv effekt på styringsprestasjonen. Testen av hypotesen har tatt utgangspunkt i operasjonaliseringer av sosial kapital som ikke hadde til hensikt å skille ulike bestanddeler i begrepet. Nærmere bestemt er valgdeltakelse benyttet som indikator på sosial kapital. Det viste seg at deltakelse ved lokalvalg påvirker styringsprestasjonen signifikant.

Operasjonalisering av sosial kapitalbegrepet er krevende, og derfor ble multipl operasjonalisering benyttet for å måle og analysere det samme fenomenet. At resultatene spriker mellom de ulike datasettene viser at den metodiske fremgangsmåten i seg selv kan være avgjørende i denne typen studier. Mange studier benytter valgdeltakelse som en indikator på sosial kapital, ofte i fravær av mer presise indikatorer. Vi mener at bruken av

spørreundersøkelser, slik som LOGG-datasettet, gir en bedre operasjonalisering fordi det stilles spørsmål som er direkte relatert til teorien om sosial kapital. Valgdeltakelse tar derimot opp i seg ulike elementer som ikke kan relateres direkte til sosial kapital, for eksempel normer som er knyttet spesifikt til demokratisk deltagelse. Det kan være uttrykk for meninger som ikke når frem gjennom andre kanaler, eller, som Juel Andersen, Fiva og Natvik (2010) finner, kommunalt handlingsrom. Ulempen med LOGG-datasettet slik det er benyttet her er imidlertid at mange kommuner faller ut fordi det kreves mange respondenter per kommune for sammenligning, mens valgdeltakelse er tilgjengelig for alle landets kommuner.

Oppsummert viser analysene av datasettene i denne studien at sosial kapital i begrenset grad påvirker den kommunale styringsprestasjonen. Det er tegn på at deltagelse i frivillige organisasjoner påvirker styringsprestasjonen positivt. Utover dette finnes det en sammenheng mellom valgdeltakelse og styringsprestasjon på lik linje med tidligere funn, men det må stilles spørsmål ved om valgdeltakelse er en god indikator for sosial kapital.

Resultatene samsvarer bare delvis med tidligere funn, og står i direkte kontrast til Putnam (1993:98) som påstår at sosial kapital påvirker styringsprestasjonene i større grad enn økonomiske ressurser. I denne studien av norske kommuner fremkommer det at de økonomiske kontrollvariablene er de desidert viktigste, og at innbyggernes sosiale kapital sin påvirkning på styringsprestasjonene i beste fall er marginal. Det er imidlertid vanskelig å argumentere for at den sosiale kapitalen i Norge er uviktig av den grunn. Vi kan tenke oss flere årsaker til at vi ikke finner likelydende resultater i Norge.

En årsak kan være at forskjellen i sosial kapital mellom norske kommuner er relativt liten, og at det generelle sosial kapitalnivået er høyt (Wollebæk 2011). Sosial kapital kan spille en viktig rolle for styringsprestasjonen uten at forskjellene mellom kommunene er store nok til å gi utslag i statistiske modeller. I sin Italia-studie sammenlignet Putnam (1993) to

svært ulike kulturer, og her er det sammenlignet kommuner i en mer - kanskje svært - enhetlig kultur.

Sosial kapital kan ha ulik påvirkningskraft på styringsprestasjonen ettersom man på en tenkt skala beveger seg fra samfunn preget av ”amoralsk familisme” og ineffektive kommuner, til samfunn preget av samarbeid og avanserte velferdskommuner. I førstnevnte vil styringsprestasjonene i større grad være priggitt befolkningens, byråkraters og politikeres evne til samordning og samarbeid. I sistnevnte er denne samordningen og samarbeidet, altså en viss grad av sosial kapital, tatt for gitt. Det er mulig man er i den situasjonen Almond og Verba (1965:1-13) og Weber (1971:113-115) så for seg: det rasjonelle byråkratiet har inntatt og transformert den lokale kulturens rolle slik at denne får mindre betydning for styringsprestasjonen. Denne formen for "politisk rasjonalisering" forsterkes kanskje når befolkning, interesseorganisasjoner og staten fokuserer på at kommunene skal tilby likeverdige tjenester over hele landet. Dette kan for eksempel bidra til å forklare hvorfor det er funnet sterke indikasjoner på at sosial kapital har betydning for styringsprestasjonen i det føderale USA, mens det er marginale effekter av sosial kapital i Norge. USA har antagelig både større lokale variasjoner i sosial kapital og i styresmaktens handlingsrom. Dette vil være forenlig med hva Putnam har pekt på som forsterkende ekvilibrium. For eksempel trekker Gulbrandsen (2000:74-78) frem at tillit er lettere å utvise i samfunn med velfungerende institusjoner. Det er dermed mulig at oppbyggingen av velferdskommuner har bidratt til å redusere variasjonen i sosial kapital mellom norske kommuner *samtidig* som den har opprettholdt og forsterket nivået på sosial kapital i befolkningen. Det vil være i tråd med argumenter om at universelle velferdsinstitusjoner er med på å styrke sosial kapital (Rothstein 2001; Rothstein & Uslaner 2005) og at organisasjonslivet ved å institusjonalisere velferdstjenestene, også blir en indirekte kilde til sosial kapital (Strømsnes & Wollebæk 2010).

Det kan heller ikke utelukkes at det finnes en mulig annen årsak til funnene her: at datasettene gir et svakt grunnlag for å måle de antatte sosiale prosessene som finner sted i skjæringspunktet mellom sosial kapital og styringsprestasjoner. Denne utfordringen gjenstår selv om operasjonaliseringen av styringsprestasjoner og sosial kapital antakelig treffer like godt her som i mange tidligere studier. At resultatene spriker mellom datasettene understreker at det er validitetsproblemer i empiriske studier av sosial kapital (f.eks. Barstad 2012).

Konklusjon

Denne studien finner begrenset støtte for at variasjon i sosial kapital mellom norske kommuner påvirker den kommunale styringsprestasjonen. De kommunale inntektene forblir den viktigste faktor. Samtidig argumenteres det for at sosial kapital av den grunn ikke er uviktig, men at dens betydning for lokale forvaltningsnivåer må ses i sammenheng med at det generelle sosial kapital-nivået er høyt i Norge. Dette kan forklare hvorfor det er svakere sammenheng mellom sosial kapital og offentlige styringsprestasjoner i Norge enn i mange andre land.

En studie av denne typen reiser ofte flere spørsmål enn den kan besvare. For det første, indikerer analysene at geografiske forhold kan påvirke sosial kapital og styringsprestasjonen på måter dette forskningsopplegget ikke har tatt høyde for. Det er behov for å trekke inn flere variabler enn de statistiske kontrollvariablene som er benyttet her.

For det andre kan det være av interesse å undersøke forholdet mellom sosial kapital og styringsprestasjoner i ulike kontekster. Dersom det er slik at utviklingen av velferdsinstitusjoner og sosial kapital utgjør et forsterkende ekvilibrium, kan man stille spørsmål ved om dette forholdet er lineært. Det kan tenkes at man kommer til et punkt hvor teknokratiseringen vil true lokaldemokrati og sivilsamfunn på en måte som slår ut negativt for styringsprestasjonen. At det kan være motsetninger mellom det offentlige og sivile engasjement er ingen ny idé (Fukuyama 2001:18). Vi kjenner imidlertid ikke til studier som

gir en systematisk gjennomgang av hvordan sosial kapital og styringsprestasjoner påvirker hverandre under ”hele spekteret” av økonomiske og politiske forhold, fra ”amoralsk familisme”, via moderne demokrati og velferdskommuner til et gjennombyråkratisert ”rasjonalitetens jernbur” som truer vitaliteten både i offentlig sektor og i det sivile samfunn.

¹ En svakhet med indeksen er at den kun fanger opp produksjonen av velferdstjenester og dermed utelater omkring 25 prosent av de kommunale driftsutgiftene.

² Undersøkelsene gjennomføres av Direktoratet for forvaltning og IKT og er hentet fra www.difi.no.

³ I førstnevnte år er kommunene fordelt på 18 fylker i alle landsdeler. Alle sentralitetsmål (SSB) er representert og innbyggertallene varierer bredt, fra omtrent 4000 innbyggere.

⁴ LOGG-studien er finansiert av Norges forskningsråd (prosjekt nr. 168373), Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeidsdepartementet, Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og Statistisk sentralbyrå. NorLAG- og LOGG-datasettene er gjennom prosjektet ACCESS Life Course Database del av Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur, finansiert av Norges forskningsråd (prosjekt nr. 195403) og NOVA. Dataene er distribuert av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Ingen av de ovennevnte institusjonene er ansvarlig for analysene av dataene eller de tolkningene som er gjort. Vi takker NOVA for tilretteleggelsen av datasettet.

⁵ Kommunene er fordelt på 17 fylker i alle landsdeler. Alle sentralitetsmål (SSB) er representert. Innbyggertallene i kommunene varierer bredt, fra omtrent tusen innbyggere.

⁶ Manglende verdier er erstattet med gjennomsnittet. En Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)-verdi på 0,671 indikerer at strukturen i dataene er egnet for prinsipalkomponentanalyse (Field 2009:647). Det samme gjør de individuelle KMO-verdiene, som varierer mellom 0,540 og 0,779. Bartlett's test på kjikvadratet med 55 frihetsgrader er 20205, $p < 0.000$, noe som indikerer at korrelasjonene mellom variablene er sterke nok til å inngå i analysen.

⁷ I analysen er det benyttet en ustrukturert kovarians-modell da denne ga den laveste verdien på Akeikes informasjonskriterium (AIC) sammenlignet med konkurrerende modeller (Field 2009:737-738). AIC har i seg selv ingen substantiv tolkning, men er til informasjon gjengitt i tabellen.

⁸ Det er i tillegg gjennomført tverrsnittsundersøkelser ved vanlig lineær regresjon på de samme datasettene med tilsvarende resultat. Dersom bare kommuner fra analyse 1 inkluderes, blir valgdeltakelsen ved siste lokalvalg, steg 2, ikke-signifikant.

Referanser

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt.
- Almond, G. A. & Verba, S. (1965). *Civic Culture*. Boston: Little, Brown and Company.
- Andrews, R. (2010). Exploring the Impact of Community and Organizational Social Capital on Government Performance: Evidence from England. *Political Research Quarterly*, 64(4), 938-949.
- Banfield, E. (1958). *The Moral Basis of a Backward Society*. Glencoe, IL: The Free Press.
- Barstad, A. (2012). Bomomtale: Sosial kapital i Norge. *Sosiologisk tidsskrift*, 1, 106-109.
- Bjørnskov, C. (2009). How does social trust lead to better governance? An attempt to separate electoral and bureaucratic mechanisms. *Public Choice*, 144(1-2), 323-346.
- Blåka, S., Tjerbo, T. & Zeinar, H. (2012). *Kommunal organisering 2012*. NIBR-rapport 2012:21
- Boix, C. & Posner, D. N. (1998). Social Capital: Explaining its Origins and Effects on Government Performance. *British Journal of Political Science*, 28(4), 686-693.
- Borge, L.-E., Falch, T. & Tovmo, P. (2008). Public Sector Efficiency: the Roles of Political and Budgetary Institutions, Fiscal Capacity, and Democratic Participation. *Public Choice*, 136(3-4), 475-495.
- Borge, L.-E. & Sunnevåg, K. J. (2006). *Effektivitet og effektivitetsutvikling i kommunesektoren: Sluttrapport*. Trondheim: Senter for økonomisk forskning.
- Borge, L.-E. & Tovmo, P. (2009). *Ny produksjonsindeks for kommunene*. Trondheim: Senter for økonomisk forskning.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. I A. H. Halsey (red.), *Education: culture, economy, and society* (s. 46-58). New York: Oxford University Press.
- Boyne, G. A. (2003). What is Public Service Improvement? *Public Administration*, 81(2), 211-227.
- Busch, T., Johnsen, E. & Vanebo, J. O. (2009). *Økonomistyring i det offentlige* (4 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Coffe, H. & Geys, B. (2005). Institutional Performance and Social Capital: an Application to the Local Government Level. *Journal of Urban Affairs*, 27(5), 485-501.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*, 94, 95-120.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, Massachusetts, London: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Dahl, R. A. (1977). *Polyarchy: Participation and Opposition*. Connecticut: Yale University Press.
- Delhey, J. & Newton, K. (2005). Predicting Cross-National Levels of Social Trust: Global Pattern or Nordic Exceptionalism? *European Sociological Review*, 21(4), 311-327.
- DIFI. (2010). *Statlig styring av kommunene: om utviklingen i bruken av juridiske virkemidler på tre sektorer*. Direktoratet for forvaltning og IKT, Rapport 2010:4
- Easley, D. & Kleinberg, J. (2010). *Networks, Crowds, and Markets: Reasoning about a Highly Connected World*. New York: Cambridge University Press.
- Elster, J. (1989). *Nuts and bolts for the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics using SPSS* (3 utg.). London: SAGE.
- Freeman, R. (1997). Are Norway's Solidaristic and Welfare State Policies Viable in the Modern Global Economy? I J. E. Dølvik & A. H. Steen (red.), *Making Solidarity Work? The Norwegian Labour Market Model in Transition* (s. 17-49). Oslo: Scandinavian University Press.

- Fukuyama, F. (2001). Social capital, civil society and development. *Third World Quarterly*, 22(1), 7-20.
- Gahr Støre, J. (2009, 5. mars). Stat, marked - og sosial kapital, *Dagavisen*.
- Gladwell, M. (2010). Small change: why the revolution will not be tweeted, *The New Yorker*.
- Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Grønlie, T. (2004). Fra velferdskommune til velferdsstat - hundre års velferdsvekst fra lokalisme til statsdominans. *Historisk tidsskrift*, 83, 633-649.
- Gulbrandsen, T. (2000). Om tillit. *Sosiologi i dag*, 30, 67-95.
- Hansen, M. N. & Engelstad, F. (2010). Samfunnsskinner og eliter. I I. Frønes & L. Kjølrsrød (red.), *Det norske samfunn* (s. 191-213). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hellevik, O. (2002). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap* (7 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hovden, J. F. (2004). *Draumen om surveykratiet*. Høgskolen i Volda & Møreforskning Volda, Notat 2/2004
- Juel Andersen, J., Fiva, J. H. & Natvik, G. J. (2010). Voting when the Stakes are High. *CESifo Working Paper*, no. 3167.
- Kjølrsrød, L. (2002). En tjenesteintens velferdsstat. I I. Frønes & L. Kjølrsrød (red.), *Det norske samfunn* (4 utg., s. 184-209). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kjølrsrød, L. (2010). Velferdsstaten under press. I I. Frønes & L. Kjølrsrød (red.), *Det norske samfunn* (6 utg., s. 214-236). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Knack, S. (2002). Social Capital and the Quality of Government: Evidence from the States. *American Journal of Political Science*, 772-785.
- Krackhart, D. (1992). The Strength of Strong Ties: The Importance of Philos in Organizations. I N. Nohria & R. G. Eccles (red.), (s. 216-239). Boston: Harvard Business School Press.
- NOU. (2003). *Makt og demokrati*. Norges offentlige utredninger, 2013: 19
- Portes, A. (1998). Social Capital: its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24, 1-24.
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. New Jersey: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2001a). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Putnam, R. D. (2001b). Social Capital: Measurement and Consequences. I J. F. Helliwell (red.), *The Contribution of Human Capital and Social Capital to Sustained Economic Growth and Well-Being* (s. 117-135). Ottawa, Ontario: Human Resources Development Canada.
- Rice, T. W. (2001). Social Capital and Government Performance in Iowa Communities. *Journal of Urban Affairs*, 23(3-4), 375-389.
- Rokkan, S. (1987). "Stemmer teller, ressurser avgjør:" Refleksjoner over territorialitet versus funksjonalitet i norsk og europeisk politikk (S. Lørdal, Trans.). I S. Rokkan (red.), *Stat, nasjon, klasse* (s. 206-215). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rothstein, B. (2001). Social Capital in the Social Democratic Welfare State. *Politics & Society*, 29(2), 207-241.
- Rothstein, B. & Uslaner, E. M. (2005). All for All: Equality, Corruption, and Social Trust. *World Politics*, 58(1), 41-72.
- Schuller, T., Baron, S. & Field, J. (2000). Social Capital: a Review and Critique. I S. Baron, J. Field & T. Schuller (red.), *Social capital: critical perspectives* (s. 1-38). Oxford: Oxford University Press.
- Skog, O.-J. (2004). *Å forklare sosiale fenomener* (2 utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Solbjør, M., Johansen, B. & Hestvik Kleiven, H. (2012). *Samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor på pleie- og omsorgsfeltet - en kartlegging. Rapport 2012:15*. Steinkjer: Trøndelag Forskning og Utvikling.
- St.meld. nr. 17. (2004-2005). *Makt og demokrati*. Oslo: Statsministerens kontor.
- Storvik, A. E. (2004). Bruken av brukerundersøkelser. *Søkelys på arbeidsmarkedet*, 21(1), 122-132.
- Strømsnes, K. & Wollebæk, D. (2010). The Strange Coexistence of Passive Memberships and High Social Capital in Scandinavia. I R. Alapuro & H. Stenius (red.), *Nordic Associations in a European Perspective* (s. 151-168). Baden-Baden: Nomos.
- Tavits, M. (2006). Making Democracy Work More? Exploring the Linkage between Social Capital and Government Performance. *Political Research Quarterly*, 59(2), 211-225.
- Wall, E., Ferazzi, G. & Schryer, F. (1998). Getting the Goods on Social Capital. *Rural Sociology*, 63(2), 300-322.
- Weber, M. (1971). *Makt og byråkrati* (D. Østerberg, Trans.). Oslo: Gyldendal.
- Wollebæk, D. (2011). Norges sosiale kapital i nordisk og europeisk kontekst. I D. Wollebæk & S. Bock Seggaard (red.), *Sosial kapital i Norge* (s. 51-78). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wollebæk, D. & Bock Seggaard, S. (2011a). Sosial kapital - hva er det og hvor kommer det fra? I D. Wollebæk & S. Bock Seggaard (red.), *Sosial kapital i Norge* (s. 25-50). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wollebæk, D. & Bock Seggaard, S. (red.). (2011b). *Sosial kapital i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wollebæk, D. & Selle, P. (2005). Hvorfor studere sosial kapital i Norge? *Tidsskrift for samfunnsforskning*(2), 221-235.
- Wollebæk, D. & Selle, P. (2007). Origins of Social Capital: Socialization and Institutionalization Approaches Compared. *Journal of Civil Society*, 3(1), 1-24.
- Woolcock, M. (2001). The Place of Social Capital in Understanding Social and Economic Outcomes. *Canadian Journal of Policy Research*, 2(1), 11-17.

Tabell 4: Analyse nr 1. Lineære regresjoner med objektiv styringsprestasjon som avhengig variabel. Standardiserte koeffisienter med t-verdi i parentes.

Modell Steg	1				2			
	1	2	3	4	1	2	3	4
<i>Sosial kapital</i>								
Nettverk (bonding)	-0,07 (- 0,95)	-0,07 (- 1,13)	-0,01 (- 0,14)	0,01 (0,26)				
Nettverk (naboskap)	0,35*** (4,41)	0,32*** (4,81)	0,22*** (3,37)	0,09 (1,24)				
Nettverk (brobygging)	0,04 (0,50)	0,02 (0,31)	0,03 (0,46)	0,05 (0,80)				
Sosial tillit og normer	-0,10 (- 1,22)	-0,08 (- 1,24)	-0,12 (- 1,92)	-0,05 (- 0,83)				
Kan stole på folk					-0,02 (- 0,22)	-0,06 (- 0,89)	-0,10 (- 1,58)	-0,02 (- 0,27)
Frivillig arbeid					0,23* (2,74)	0,15 (2,04)	0,16 (2,53)	0,07 (1,28)
<i>Økonomiske/politiske ressurser</i>								
Korrigerte inntekter		0,50*** (7,72)	0,46*** (6,65)	0,43*** (6,59)		0,51* (7,16)	0,46* (6,43)	0,42* (6,39)
Arbeidsgiveravgift			-0,35*** (- 5,01)	-0,19** (- 2,25)			- 0,41* (6,05)	- 0,19* (2,39)
Netto driftsresultat			-0,15** (- 2,23)	-0,10 (- 1,64)			- 0,20* (2,90)	- 0,1* (1,71)
Herfindahl-Hirschman			-0,06 (- 0,98)	-0,12* (- 1,96)			-0,07 (- 1,13)	- 0,13* (- 2,04)
<i>Sosio-økon. / kommunestrukturelle</i>								
Innbyggertall				0,06 (0,64)				0,05 (0,56)
Andel pendlere				-0,12 (- 1,27)				-0,12 (- 1,27)
Utflyttere i promille				0,33*** (3,95)				0,32* (3,94)
Ginikoeffisient				-0,23*** (- 2,82)				- 0,22* (- 2,78)
Andel som bor i tettsteder				-0,20** (- 2,28)				- 0,21* (- 2,35)
Sentralitet				0,05 (0,54)				0,05 (0,50)
Sysselsatte i pst				-0,05 (- 0,71)				-0,05 (- 0,74)

Alder	0,22** (2,29)							0,24* * (2,53)
Pst fullført vg. utdanning	0,15** (2,05)							0,16* * (2,22)
Pst fullført høyere utdanning	-0,04 (- 0,45)							-0,05 (- 0,55)
Andel kvinner	-0,11 (- 1,34)							-0,13 (- 1,77)
Andel ikke-vestlige innvandrere	0,10 (1,00)							0,11 (1,10)
Justert R ²	0,138	0,394	0,497	0,633	0,037	0,29	0,465	0,634
N	144				144			
Min. Respondenter	10				10			

Signifikanssannsynlighet *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,01. Variabler fra 2007, med unntak av Ginikoeffisienten fra år 2009.